

Myšlienka zrekonštruovať a spojazdniť povstalecký pancierový vlak IPV-I Štefánik vznikla pred niekoľkými rokmi, pričom s jej realizáciou sa začalo pri príprave plánov na oslavy 65. výročia SNP v roku 2009. Nakoľko vozne patrili rôznym vlastníkom a nachádzali sa na viacerých miestach, bolo potrebné zabezpečiť ich presun do železničného depa vo Zvolene, kde prebiehali rekonštrukčné práce.

Pancierový vlak sa podarilo zostaviť zo štyroch vozňov a parnej lokomotivy:

Originálny guľometný vozeň patriaci Múzeu SNP, umiestnený v jeho areáli v Banskej Bystrici

Originálny tankový vozeň patriciaci Železničným opravovniam a strojárnám, umiestnený v areáli firmy vo Zvolene

Replika delového vozňa bola vytvorená v roku 1974 pre film Deň, ktorý neumrie, v súčasnosti umiestnená v parku pod Zvolenským zámkom.

Replika plošinového vozňa vznikla v Klube historickej techniky vo Zvolene v roku 2009 pre potreby tohto projektu.

Parná lokomotiva 422.0108 z Klubu historickej techniky vo Zvolene.

Vďaka výraznej pomoci partnerov projektu bola rekonštrukcia zrealizovaná v pomerne krátkom čase. Trojfarebnou kamuflážou zrekonštruovaný IPV-I Štefánik tak mohol byť predstavený verejnosti.

oživilí sme

PANCIEROVÝ VLAK ŠTEFÁNIK

HLAVNÍ PARTNERI

MEDIÁLNI PARTNERI

PARTNERI

ODBORNÝ GARANT

Múzeum
Slovenského
Národného
Povstania
MUSEUM OF SLOVAK NATIONAL UPRISING

Múzeum Slovenského národného povstania

Kapitulská 23, 975 59 Banská Bystrica
Slovenská republika

tel.: +421-48-412-32-58; +421-48-2451-124

Fax: +421-48-412-37-16; Mobil: +421-918-899-430

muzeumsnp@muzeumsnp.sk

www.muzeumsnp.sk

oživilí sme

PANCIEROVÝ VLAK ŠTEFÁNIK

19. apríl – 12. september 2010
na železničných staniách:

Košice 19. 04. 2010 – 25. 04. 2010 (akcia *Prebúdanie Katky*)

Lipt Mikuláš 03. 05. 2010 – 08. 05. 2010

Piešťany 29. – 30. 05. 2010 (akcia *4. národné letecké dni*)

Žilina 31. 05. 2010 – 05. 06. 2010

Trnava 13. 06. 2010

Bratislava 14. 06. 2010 – 20. 06. 2010 (akcia *RENDEZ*)

Zvolen 06. 09. 2010 – 12. 09. 2010 (akcia *GRAND PRIX 2010*)

zmena trasy vyhradená

Pod záštitou prezidenta Slovenskej republiky Ivana Gašparoviča

66 rokov vojenskej histórie

oživilí sme

PANCIEROVÝ VLAK ŠTEFÁNIK

Slovenské národné povstanie

Slovenské národné povstanie bolo výsledkom niekoľko-mesačných príprav v intenciách československej exilovej vlády vo Veľkej Británii, politických ambícií československej komunistckej reprezentácie pôsobiacej v Moskve, domácich vojenských, demokratických a komunistických odbojových síl, ale taktiež rozhodnutia J. Tisu, prezidenta Slovenskej republiky, ktorý dal 28. augusta 1944 súhlas s obsadením územia štátu nemeckou armádou, čo sa začalo uskutočňovať o deň neskôr. Za týchto okolností vydal vojenský veliteľ povstalcov pplk. Ján Golian rozkaz posádkam slovenskej armády na ozbrojený odpor proti nemeckým okupantom. Heslo „začnite s vystahovaním“ nadobudlo svoju platnosť od 20.00 hodiny večer.

Centrom protinacistického povstania sa stala Banská Bystrica. Moci sa ujala Slovenská národná rada a národné výbory, ktoré vyšli z ilegality. V Banskej Bystrici začal vysielat Slobodný slovenský vysielateľ. Hlavnú ťarchu obrany povstaleckého územia niesla povstalecká armáda v počte asi 60 000 mužov. Spolu s 18 000 partizánmi 61 dní dokázala odolávať dobre vyzbrojeným a frontovo skúseným nemeckým jednotkám v sile vyše 48 000 vojakov. Veľkou stratou pre povstanie bolo odzbrojenie dvoch východoslovenských jednotiek Nemcami.

Po dvoch mesiacoch odporu bolo povstanie porazené. Vojaci sa rozišli domov, časť bola zajatá a odvezená do tábtorov v Nemecku a časť sa pridala k partizánom a pokračovala v boji až do oslobodenia.

Pancierové vlaky v boji...

Po vypuknutí Slovenského národného povstania počítať 1. československá armáda na Slovensku nedostatok ťažkých zbraní, preto sa prikróčilo k stavbe improvizovaných pancierových vlakov. Stavalo sa podľa predvojnového československého predpisu, pričom bola súprava na základe skúseností nemeckej a sovietskej armády doplnená o tankové vozne.

Rozkaz na stavbu pancierového vlaku Štefánik bol vydaný už 4. septembra 1944. Na jeho výstavbe sa po konštrukčnej stránke podieľali pplk. Štefan Čáni a npor. Hugo Wainberger. Stavba prebiehala v dielňach Slovenských železníc vo Zvolene. Prvý vlak bol hotový v rekordnom čase 14 dní, druhý Hurban dokonca za jedenásť. Vráťane tretieho vlaku Masaryk boli vlaky postavené spolu za päť týždňov.

Do bojov zasiahli ako prvé vlaky Štefánik a Hurban začiatkom októbra 1944. Štefánik pri Starej Kremnici a Hurban pri Čremošnom. Zatiaľ čo Štefánik poväčšine operoval na juhozápadnom úseku frontu Zvolen - Hronská Dúbrava, Zvolen - Krupina, Hurban bol nasadzovaný v rámci bojov na trati Harmanec - Čremošné a Brezno - Červená Skala. Masaryk bol nasadený koncom októbra do ťažkých obranných bojov na trati Brezno - Červená Skala. V posledných dňoch odporu povstaleckej armády boli vlaky sústredené do priestoru Harmanec - Uľanka, kde ich posádky opustili a stali sa po porážke povstania korisťou nemeckej armády.

Jedna noc a jeden deň v akcii (spomienky F. Adama, veliteľa Štefánika)
.....celý úsek pred nami oživil, počul strelbu guľometov, mínometov, tankov. Dávam signál rušňovodičovi a už sme zo zárezu trate vonku, na mieste palebného postavenia. Podľa palby guľometu vo veliteľskom vozni zahájili palbu aj ostatné zbrane. Štefánik začal chrliť zo svojich blavní ocel na líniu nepriateľa. Dym a palba prezrádzajú stanovište obrnenca. Nepriateľské míny začínajú dopadať smerom na náš vlak. Keď boli dopady už blízko, dávam signál k návratu do zárezu trate. Tam si chlapci trošku vydýchnu a po pár minútach zaujímame palebné postavenie na opačnom konci zárezu..."

Pancierovanie...

Keďže pri improvizovaných pancierových vlakoch neboli použité pancierové plechy v pravom slova zmysle, hlavnou ochranou vozňov bola štrková výplň medzi stenami. Počas bojov došlo k viacerým zásahom nepriateľskými strelami, s niekoľkými výnimkami však nemali fatálny dosah na existenciu bojovej súpravy. V zásade možno povedať, že toto improvizované pancierovanie sa osvedčilo.

